



Generalul Paul Teodorescu în inspecție la Școala de Tir și Bombardament Aerian Mamaia, însoțit de comandorul Gheorghe Șuteu, comandantul unității)
Fotografie alb-negru, carton lucios, 13,5x9 cm, realizată de căpitan Nicolae C. Vlad, în ziua de 24 iunie 1938, la Școala de Tir și Bombardament Aerian Mamaia.

Dr. Gabriel-Felician CROITORU^{1}*

DOUĂ FOTOGRAFII INEDITE DIN 1938 ALE GENERALULUI PAUL TEODORESCU

Imaginea, cu specificul și farmecul ei unic, a avut întotdeauna rolul și puterea de a capacita informația scrisă și de a face istoria mai accesibilă și mai atractivă. Dincolo de faptul că aceasta poate oferi o credibilitate sporită unei simple date istorice, ea se poate constitui totodată într-o sursă istorică primară, având propriul cod de comunicare.

De mai bine de un secol și jumătate, istoria ilustrată ne facem să înțelegem – dacă mai era nevoie – importanța fotografiei, prin intermediul acesteia putându-se transmite, peste ani, imagini cu locuri, persoane sau ipostaze, iar dincolo de acestea, foarte multe emoții. Prin intermediul fotografiei, avem ocazia să putem observa, uneori în amănunt, un întreg tablou al unei secunde anume, immortalizat și transmis peste timp.

În particular, pentru istorici, o fotografie se transformă într-un adevărat izvor istoric, document vizual și excelent instrument de lucru, dând astfel sens celebrei cugetări conform căreia „o imagine valorează cât o mie de cuvinte”, popularizată, nu întâmplător la sfârșitul secolului al XIX-lea de ilustratorul englez Frederick Barnard, atunci când fotografia începea să devină comună și să pătrundă la nivelul maselor.

Acesta este și cazul unei colecții formată din 251 de fotografii, intrate întâmplător în posesia noastră sub forma unui album, care a aparținut unui ofițer genist al Armatei Române, maiorul Nicolae C. Vlad, și care conține, în cea mai mare parte, clișee despre un

obiectiv militar cunoscut, dar prea puțin studiat și aprofundat: Școala de Tir și Bombardament Aerian din Mamaia, redenumită, după 1940, Centrul de Trageri Aeriene Mamaia.

Unitatea a fost înființată în anul 1925, prin Înaltul Decret nr. 3893 din 31 decembrie 1925, având sarcina perfecționării pregătirii de luptă a piloților, în vederea executării tragerilor și a bombardamentului aerian. În timpul stagiilor, cursanții – piloții de vânătoare, de bombardament, cercetare-observare și mitraliorii de bord – erau pregătiți teoretic și practic la sălile de instrucție, după care executau trageri reale cu mitralierele de bord și fotomitraliere. Tragerile reale se executau pe o manșă remorcată de avioane Potez și IAR 38 sau IAR 39².

În Școala de Tir și Bombardament Aerian din Mamaia, amplasată pe țărmul Mării Negre, în imediata apropiere a satului Mamaia, lângă Constanța, generații de piloți români și-au făcut ucenicia sau și-au desăvârșit pregătirea, baza de cunoaștere și antrenament, având de-a lungul anilor comandanți care s-au numărat printre numele importante ale aviației militare românești, printre aceștia aflându-se maiorul Gheorghe Ceaușu, care a fost și primul comandant, căpitanul Romeo Popescu, maiorul Gheorghe D. Marinescu sau comandorul Gheorghe Șuteu.

După două decenii de activitate, în baza Ordinului Marelui Stat Major nr. 72048 din 26 iunie 1944, intrat în vigoare la 26 ianuarie 1945, Școala de Tir și Bombardament Aerian (Centrul de Trageri Aeriene) din Mamaia, alături de alte unități ale aviației militare, a fost închisă și desființată, sarcinile acesteia fiind preluate de Centrul de instrucție al Aviației, cu sediul în București³.

În album, alături de fotografiile cu Școala de Tir și Bombardament Aerian din Mamaia, există o serie

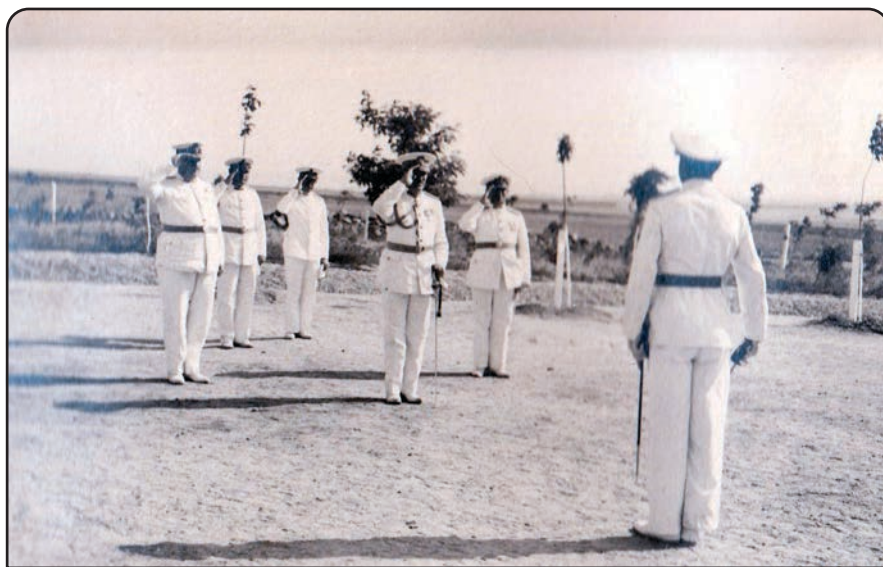
de imagini inedite cu și despre Constanța, care immortalizează diferite evenimente importante, precum defilarea din Ziua de 10 Mai pe parcursul mai multor ani (cea din 1939 fiind cel mai amplu reprezentată), Semicentenarul Dobrogei din 1928, festivități succesive ocazionate de organizarea Zilei Marinei Române. Există și fotografii care înfățișează momente considerate interesante din perioada interbelică, precum peisaje din Constanța, din iarna 1928-1929, atunci când s-au înregistrat temperaturi foarte scăzute iar marea a înghețat de-a lungul falezii, dar și din Delta Dunării, cum sunt peisajele pescărești din Vâlcov. Alături de toate acestea, se mai găsesc și imagini ale unor obiective din Constanța, ca de exemplu o fotografie a aeroportului civil al orașului, aflat în imediata vecinătate a Școlii de Tir și Bombardament Aerian din Mamaia.

Deosebit de importantă pentru istoria regională este și o serie de 26 de fotografii aeriene ale unor obiective din Dobrogea. În acestea, realizate între 1936 și 1938, la o calitate foarte bună, se pot vedea orașul Balci și reședința regală de

vară de aici, Capul Caliacra, portul și zona peninsulară a Constanței, cetatea Histria, Băile Mamaia, Hidroscala de Hidroaviație de la Palazu, orașul Cernavodă, podul „Regele Carol I” de la Cernavodă sau Școala de Tir și Bombardament Aerian Mamaia. Alături de ele, există și o fotografie aeriană a aerodromului militar de la Galați, unde se afla sediul Flotilei III de Aviație, o mică parte dintre acestea fiind deja publicate⁴.

Marea majoritate a fotografiilor au fost realizate de maiorul Nicolae C. Vlad, deținător al unui aparat foto și pasionat de fotografie, iar altele aparțin lui Herant Ohanian⁵, fotograf profesionist din Medgidia și cadru militar pentru o scurtă vreme, celebru în epocă pentru că a surprins o serie de peisaje dobrogene și membri ai comunităților de armeni din Medgidia, Constanța și Mamaia Sat, dar și imagini din preajma sau din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial.

Autorul majorității fotografiilor, proprietarul și păstrătorul albumului, Vlad C. Nicolae, s-a născut la 20.11.1910, în satul Vlașin⁶, județul Vlașca, într-o familie de țărani mijlocași. Tatăl său, Constantin Vlad,



Generalul Paul Teodorescu în inspecție la Școala de Tir și Bombardament Aerian Mamaia, primind onorul comandorului Gheorghe Șuteu, comandantul unității
Fotografie alb-negru, carton lucios, 13,5x9 cm, realizată de căpitan Nicolae C. Vlad, în ziua de 24 iunie 1938, la Școala de Tir și Bombardament Aerian Mamaia.

țăran plugar, era născut în comuna Stoenеști, județul Vlașca, a luptat în Primul Război Mondial unde a fost și grav rănit, fiind declarat invalid de război, iar în 1922 a murit din cauza rănilor căpătate. Mama, Maria, casnică, născută tot în comuna Stoenеști, a decedat în anul 1948.

Nicolae C. Vlad a urmat cele 7 clase primare la școala din satul natal, până în anul 1921. Acestea au fost continuate cu studiile medii, la Liceul „Ion Maiorescu” din Giurgiu⁷, absolvite în anul 1930. După terminarea liceului, începând cu 1 septembrie 1931, a devenit elev al Școlii militare pregătitoare pentru ofițeri de geniu din București⁸, cu durata de 2 ani, pe care a absolvit-o în iulie 1933. După absolvire, a primit gradul de sublocotenent, iar între 1935-1936, ca tânăr ofițer, a urmat cursurile Școlii militare speciale pentru ofițerii de geniu⁹.

În perioada cuprinsă între iulie 1933 și aprilie 1937, Nicolae C. Vlad și-a desfășurat activitatea ca administrator cazarmar la Regimentul Centrului de Instrucție de Geniu, apoi din aprilie 1937 până în februarie 1945 a fost tot administrator cazarmar, dar la Centrul de Trageri Aeriene Mamaia (Constanța), mutarea făcându-se în interes de serviciu. Din februarie 1945 și-a început activitatea ca ajutor șef serviciu construcții la Comandamentul Depozitelor Aeronautice, până în august 1946, când a fost avansat maior, dar imediat după avansare a devenit „cadru disponibil conform Legii nr. 433 din 1946”, ca urmare a reducerilor efectivelor Armatei, conform Tratatului de Pace de la Paris. După o perioadă de un an când a avut acest statut, în august 1947 a fost trecut în rezervă, cu gradul de maior. A fost trecut în retragere prin Ordinul nr. MC/176 din 1969, pentru limită de vârstă.

După ieșirea din rândurile Armatei, având studiile militare echivalente cu cele de subinginer specializat în construcții, Nicolae C. Vlad și-a desfășurat activitatea la Direcția Generală a Controlului Economic din Ministerul Industriei și Comerțului și apoi la Direcția Gospodăriilor Avizate de Stat (GOSTAT) din cadrul Ministerului Agriculturii. Ulterior, începând cu 8 februarie 1952 până la pensionare, Nicolae C. Vlad a lucrat în cadrul Institutului de Proiectări din Ministerul Industriei Ușoare, ca tehnician calculator devize.

A încetat din viață în anul 1981, fiind înmormântat în secțiunea ortodoxă a Cimitirului Luteran-Evanghelic din București.

În paginile albumului, există mai multe seturi de imagini, coagulate în jurul câte unui obiectiv din cadrul Școlii de Tir și Bombardament Aerian sau a unui eveniment petrecut aici, toate acestea neavând un fir cronologic¹⁰. Cele mai multe fotografii sunt însă din perioada cuprinsă între 1937 și 1940, cel dintâi fiind

anul în care proprietarul albumului, Nicolae C. Vlad, a fost detașat la Școala de Tir și Bombardament Aerian.

Un astfel de eveniment l-a constituit vizita din data de 24 iunie 1938 a generalului Paul Teodorescu, ministrul Aerului și Marinei în cel de-al doilea guvern condus de Patriarhul Miron Cristea.

Generalul a sosit în dimineața aceleiași zile pe aeroportul civil din Constanța, la bordul unui avion pilotat de locotenentul aviator Constantin „Coty” Abeles, acesta fiind cunoscut ca „pilotul personal” al ministrului Aerului și Marinei¹¹.

Paul Teodorescu a fost întâmpinat de contraamiralul Petre Bărbuneanu, comandantul Marinei Militare și contraamiralul Victor Schmidt, comandantul Forțelor Navale Maritime, generalul de brigadă Florin Georgescu, comandantul Brigăzii 36 Artilerie din Constanța, colonelul Ioan Spirea, prefectul județului Constanța, comandorii aviatori Gheorghe Șuteu, comandantul Școlii de Tir și Bombardament Aerian Mamaia, Constantin Negru, comandantul Flotilei de Hidroaviație de la Constanța și Ovid Rătescu, alături de alți ofițeri.

Imediat după sosirea sa, generalul Paul Teodorescu, însoțit de contraamiralii Petre Bărbuneanu și Victor Schmidt, a inspectat navele marinei militare și vasele comerciale din portul Constanța, sosirea sa aici fiind salutăată cu 19 lovituri de tun. După finalizarea inspecției, delegația ministerială a luat masa de prânz într-un cadru foarte restrâns la Cercul militar „Regele Carol I” din Constanța¹².

În după amiaza aceleiași zile, generalul Paul Teodorescu s-a deplasat la Școala de Tir și Bombardament Aerian din Mamaia, sosirea sa aici fiind captată în cele două fotografii ale colecției amintite. În primul clișeu, este imortalizat onorul prezentat de comandantul unității, comandorul aviator Gheorghe Șuteu, în fața ofițerilor școlii, în spatele acestora putându-se observa puietii de plop care există și astăzi.

Cel de-al doilea clișeu l-a surprins pe generalul Paul Teodorescu la începerea inspecției, în fața unuia dintre hangarele aerodromului din Mamaia.

În albumul realizat de Nicolae C. Vlad, există și o a treia fotografie realizată cu ocazia vizitei generalului Paul Teodorescu la Școala de Tir și Bombardament Aerian Mamaia din data de 24 iunie 1938, în care însă nu apare ministrul Aerului și Marinei. Fotografia înfățișează un grup de ofițeri și subofițeri din cadrul unității, aceasta fiind realizată, cel mai probabil, pentru păstrarea amintirii vizitei generalului Teodorescu.

În toate cele trei fotografii, toți ofițerii poartă uniformă albă, de vară.

După plecarea de la Școala de Tir și Bombardament

Aerian, generalul Paul Teodorescu, însoțit de comandorul aviator Constantin Negru¹³, a mai vizitat Flotila de Hidroaviație și a inspectat stadiul lucrărilor noului port militar de pe Lacul Tașaul, seara, începând cu ora 20, ministrul Aerului și Marinei a luat cina la bordul cargoului „Ardealul”, care aparținea Serviciului Maritim Român¹⁴.

Adevărată sursă de informații pentru istoria aviației române și a Dobrogei, albumul cu fotografii de la Școala de Tir și Bombardament Aerian din Mamaia se constituie într-un adevărat izvor documentar inedit și cronică vizuală a unității militare.

TWO UNIQUE PHOTOS OF GENERAL PAUL TEODORESCU FROM 1938

Abstract: The paper describes the activity of a largely unknown Airforce training institution, The Shooting and Bombing Training School, created in the 20's for the Romanian Royal Air Force. In the next decade the Air Force, like the Navy, was under the command of General Paul Teodorescu. The two photos in question depict an inspection by the general at that school.

Keywords: Romanian Air Force, Mamaia, Paul Teodorescu, 1938, Romanian Navy.

NOTE

[1] * Liga Navală Română, filiala Constanța, gabrielfeliciancroitoru1@gmail.com.

[2] Istoria aviației române, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 166.

[3] Ibidem, p. 392.

[4] Gabriel-Felician Croitoru, Vâlcov – o destinație pierdută a turismului românesc, în „Marea Noastră”, serie nouă, anul XXXI, nr. 3 (126), iulie-septembrie 2021, p. 26-31; Idem, Trei fotografii aeriene inedite din 1936 ale portului și orașului Constanța, stațiunii Mamaia și podului de la Cernavodă, în „Marea Noastră”, serie nouă, anul XXXI, nr. 3 (126), iulie-septembrie 2021, p. 14-15; Idem, Școala de tir și bombardament aerian din Mamaia – fotografii inedite, în Un secol de arhivistică militară (1920-2020): volum dedicat Zilei Arhivelor Militare și aniversării a 100 de ani de la înființarea Depozitului central de arhivă, volumul I – istorie, Pitești, 2020, p. 184-190.

[5] Spre deosebire de fotografiile lui Nicolae C. Vlad, care au surprins, în mare parte, momente sau oameni din perspectiva îndeplinirii unei sarcini sau nevoi de serviciu, cele ale lui Herant Ohanian sunt însemnate cu numele său în partea de jos și mult mai bine realizate, unele dintre acestea având chiar o componentă vădit artistică și denumiri pe măsură. Herant Ohanian este și autorul fotografiilor aeriene amintite, acesta efectuând operațiuni de zbor ca membru al echipajului. De altfel, folosind toate fotografiile, Herant Ohanian este cel care a și întocmit albumul, așa cum rezultă de pe înscrisul olograf, cu caligrafie specifică epocii și cu litere aurii, de pe partea interioară a primei coperte: „Acest album este întocmit de maistrul fotograf diurnist Ohaniant Herant, 1938”.

[6] În unele documente, ca loc al nașterii apare satul Pângălești, care este însă

numele vechi al comunei Schitu, din care face parte azi satul Vlașin, alături de satele Bila și Cămineasca.

[7] Fondat în anul 1869, în prezent Colegiul Național „Ion Măiorescu”.

[8] Școala militară de geniu, cu sediul în București, în vechea cazarmă din Dealul Cotroceni, a devenit instituție de sine stătătoare în anul 1921. În cadrul acesteia funcționau: Școala pregătitoare de ofițeri, cu perioada de 2 ani, Școala pregătitoare de ofițeri de rezervă, cu aceeași durată, Școala Tehnică de Construcții, tot cu durata de 2 ani și Școala Tehnică de subofițeri de Construcții, tot cu durată de 2 ani.

[9] Școala de aplicație a genului, cu o durată de pregătire de un an, înființată în anul 1927, care era urmată doar de ofițeri.

[10] Majoritatea fotografiilor din album nu sunt însoțite de explicații, ceea ce a îngreunat activitatea de documentare a lor.

[11] După cel de-Al Doilea Război Mondial, Constantin Abeles a fugit din țară în Turcia, ajungând apoi în Statele Unite ale Americii.

[12] Inspecțiile D-lui General Paul Teodorescu la Constanța, în „Universul”, an 55, nr. 174, luni, 27 iunie 1938, p. 10.

[13] Comandorul Constantin Negru avea să își piardă viața câteva luni mai târziu, la 23 octombrie 1938, în timpul manevrelor regale (vezi Gabriel-Felician Croitoru, Jertfele Flotei de Hidroaviație la Manevrele Regale din anul 1938, în „Anuarul Muzeului Marinei Române – 2019”, tom XXII, Editura Muzeului Național al Marinei Române, Constanța, 2019, pp. 141-149).

[14] Programul vizitei și inspecțiilor d-lui ministru general Paul Teodorescu la Constanța, în „România”, an I, nr. 25, duminică, 26 iunie 1938, p. 15.